

บทที่ 4

เกณฑ์การวินิจฉัยและปัญหาเกณฑ์การวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัย ชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลในคดีพิพาทเกี่ยวกับ ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน

ปัญหาเขตอำนาจศาลในคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินได้มีการเสนอให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวินิจฉัยว่า เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองหรือศาลยุติธรรมตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 ซึ่งจากการศึกษาคำวินิจฉัยดังกล่าวพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงแนวคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยไม่เป็นที่ยอมรับเพราะยังมีการเสนอเรื่องทำนองเดียวกับที่เคยวินิจฉัยแล้วให้คณะกรรมการวินิจฉัยอีกอยู่จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเห็นว่าเกณฑ์การวินิจฉัยของคณะกรรมการมีปัญหาอยู่หลายประการ โดยวิวัฒนาการของแนวคำวินิจฉัย ปัญหาหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัย และหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการวินิจฉัยว่าคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินควรเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลใดสามารถสรุปได้ดังนี้

1. วิวัฒนาการเกณฑ์การวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลในคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน

จากการศึกษาคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลพบว่าคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินที่ยื่นฟ้องคดีต่อศาลมีทั้งคดีที่มีหลายข้อหา และคดีที่มีข้อหาเดียว ซึ่งในระยะแรกคณะกรรมการวินิจฉัยเขตอำนาจศาลจากข้อหาที่พิพาทแต่ต่อมาได้เปลี่ยนแนวคำวินิจฉัยโดยใช้เกณฑ์สิทธิในที่ดินแทน โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิวัฒนาการของเกณฑ์คำวินิจฉัยดังกล่าว ดังนี้

1.1 เกณฑ์ข้อหาหลักข้อหารอง

คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลได้มีแนวคำวินิจฉัยแรกในคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน คือ คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 3/2545 ซึ่งคดีดังกล่าวเป็นคดีที่เอกชนฟ้องผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดิน ช่างรังวัด และ

เจ้าพนักงานที่ดินรวม 5 คน โดยอ้างว่าผู้ฟ้องคดีเป็นเจ้าของที่ดิน น.ส.3 ก ได้รับมอบจากมารดา และได้ทำประโยชน์ตลอดจนเสียภาษีบำรุงท้องที่ตลอดมา ต่อมาเมื่อมีเอกชนรายอื่นได้โต้แย้งคัดค้านสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าวและได้มีการดำเนินการไต่สวนแล้ว แต่ผู้ใหญ่บ้านวางตนไม่เป็นกลางปฏิบัติหน้าที่บกพร่อง เจ้าพนักงานที่ดิน ต่อเติมเอกสารไม่มีความจริง ช่างรังวัด ปลอมเอกสารและชี้เขตไม่สมบูรณ์ ส่วนเจ้าพนักงานที่ดิน รับรองเอกสารไม่ถูกต้อง โดยบุคคลทั้งห้าดังกล่าวดำเนินงานนานเกินสมควรและทำให้ผู้ฟ้องคดีต้องเสียค่าใช้จ่าย ขอให้ชำระค่าเสียหายและมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานที่ดินจัดทำ น.ส.3 ก ให้ถูกต้องมีเนื้อที่ตรงกับกรณีเสียภาษี คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวินิจฉัยว่า ในการพิจารณาพิพากษาคดีโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีปกครอง คดีที่มีหลายข้อหาอาจมีลักษณะ ดังนี้

ก. ข้อหาแต่ละข้อหามีความสำคัญเท่าเทียมกัน ในกรณีนี้ศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ความจริงในแต่ละข้อหาโดยไม่เกี่ยวข้องกัน

ข. ข้อหาหนึ่งเป็นหลักส่วนข้อหาอื่นเป็นปัญหาเกี่ยวเนื่องหรือปัญหาลำดับรอง ในกรณีนี้ศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ความจริงในข้อหาหลักก่อนจึงจะพิจารณาข้อหาเกี่ยวเนื่องหรือข้อหาลำดับรองต่อไปได้

คดีนี้ทั้งสองประเด็นเป็นข้อหาหลักที่แยกออกจากกันได้ จึงต้องแยกพิจารณาจากกัน ในศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา กล่าวคือ ประเด็นแรก ผู้ฟ้องคดีมุ่งประสงค์ในการเรียกค่าเสียหายจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร ในกรณีนี้ต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายที่ดินประกอบกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร คือศาลปกครอง ส่วนประเด็นที่สอง ผู้ฟ้องคดีประสงค์ขอให้เจ้าพนักงานที่ดินจัดทำเอกสารให้ถูกต้องตรงกับกรอบครอบครองและการเสียภาษี กรณีนี้ศาลจำต้องพิจารณาให้ได้ความจริงว่าผู้ฟ้องคดีมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินอย่างไร จำนวนเท่าใด ซึ่งเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินในทรัพย์สินของบุคคลไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง จึงวินิจฉัยว่า ประเด็นเรียกค่าเสียหายอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ส่วนการขอให้เจ้าพนักงานที่ดินจัดทำเอกสารให้ถูกต้องตรงกับกรอบครอบครองและการเสียภาษีอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลมีหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยโดยพิจารณาจากข้อหาของคดีที่พิพาทว่า มีข้อหาเดียวหรือหลายข้อหา หากมีหลายข้อหาต้องพิจารณาต่อไปว่าในหลายข้อหาเหล่านั้นเป็นข้อหาที่แยกจากกันได้หรือไม่ ถ้าแยกจากกันได้ก็ต้องพิจารณาอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแต่ละข้อหาว่าอยู่ในอำนาจพิจารณา

พิพาทของศาลใด ซึ่งคำวินิจฉัยดังกล่าวสามารถตีความต่อไปได้ว่าหากคดีมีหลายข้อหาซึ่งแต่ละข้อหาเกี่ยวเนื่องกันให้พิจารณาข้อหาหลักว่าอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลใด ข้อหารองก็ย่อมอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลนั้นเช่นกัน หรือในคดีที่มีข้อหาเดียวก็ต้องพิจารณาว่าข้อหาดังกล่าวอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลใด มิใช่พิจารณาประเด็นที่ต้องวินิจฉัยในข้อหาเดี่ยวนั้นว่ามีกี่ประเด็นและแต่ละประเด็นอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลใด

1.2 เกณฑ์สิทธิในที่ดิน

คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลได้เปลี่ยนเกณฑ์การวินิจฉัยในคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินจากการพิจารณาจากข้อหาที่พิพาทดังกล่าวมาใช้เกณฑ์สิทธิในที่ดิน กล่าวคือ ไม่ว่าคดีจะมีหลายข้อหาหรือข้อหาเดียว หากมีประเด็นต้องวินิจฉัยว่า ที่ดินพิพาทเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินหรือไม่ คณะกรรมการวินิจฉัยว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน ซึ่งต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลได้ใช้ในการวินิจฉัยมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 จนถึงปัจจุบัน เช่น

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 11/2546 คดีที่เอกชนฟ้องกรมทางหลวงว่าก่อสร้างถนนและผิวการจราจรรุกล้ำเข้าไปในที่ดินของตน ขอให้คืนที่ดินหรือใช้ราคา เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินว่าเป็นที่ดินของเอกชนหรือเป็นที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน ศาลจะต้องพิจารณาถึงสิทธิครอบครอง การใช้ประโยชน์ในที่ดินของกลุ่มกรณี และพยานหลักฐานการได้มาซึ่งที่ดินพิพาทของผู้ฟ้องคดีเป็นสำคัญ ซึ่งจะต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายที่ดินและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งไม่มีประเด็นโต้แย้งเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด คดีจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 31/2546 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องเทศบาลตำบลบางสาห์กับสำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี สาขาสตึก ขอให้เพิกถอนคำสั่งรื้อถอนบ้านและระงับการก่อสร้างถนน รวมทั้งขอให้ปึกหลักฐานคดีให้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงนั้น เห็นว่าแม้จะเป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับการใช้อำนาจตามกฎหมายกระทำละเมิดต่อเอกชน แต่ก็มีประเด็นที่ศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าสิทธิในที่ดินนี้เป็นของผู้ฟ้องคดีหรือเป็นที่ดินสาธารณะประโยชน์ ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงสิทธิครอบครองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของกลุ่มความเป็นสำคัญ อันจะต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายที่ดินและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉะนั้น คดีนี้จึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 33/2546 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องขอให้ รังวัดสอบเขตโฉนดที่ดิน แต่เทศบาลนครนนทบุรีคัดค้านการรังวัดสอบเขตและให้หักแบ่งที่ดิน เป็นทางสาธารณประโยชน์รวมทั้งยังก่อสร้างถนนคอนกรีตรุกล้ำเข้าในที่ดินของผู้ฟ้องคดี จึงเป็น คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินว่าเป็นของเอกชนหรือเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ ศาลจะต้อง พิจารณาถึงสิทธิครอบครองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของกลุ่มความเป็นสำคัญ อันจะต้องเป็นไป ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายที่ดินและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งไม่มีประเด็น โต้แย้งเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าไม่ชอบด้วย กฎหมายแต่อย่างใด คดีจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 3/2547 คดีที่เอกชนผู้ฟ้องคดียื่นฟ้อง ว่า ขอลอกโฉนดที่ดินแต่เจ้าพนักงานที่ดินไม่ออกโฉนดให้ เพราะเทศบาลคัดค้านแนวเขตว่าเป็น ที่ดินสาธารณประโยชน์ โดยที่เจ้าพนักงานที่ดินขยายเวลาการคัดค้านแนวเขตให้แก่เทศบาลอันเป็น การไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเทศบาลมิใช่ผู้มีอำนาจคัดค้านแนวเขตตามกฎหมายขอให้ร่วมกันออก โฉนดที่ดินให้แก่ผู้ฟ้องคดีโดยเร็ว ดังนั้น ศาลจำเป็นต้องพิจารณาให้ได้ว่าความว่ากรรมสิทธิ์ในที่ดิน พินาตเป็นของผู้ฟ้องคดีตามที่กล่าวอ้างหรือไม่ จึงเป็นคดีเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลอันอยู่ ในอำนาจของศาลยุติธรรม และแม้คดีนี้ผู้ฟ้องคดีจะอ้างว่าเจ้าพนักงานที่ดินขยายเวลาการคัดค้าน แนวเขตอันเป็นการกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ตาม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 7/2547 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องนายอำเภอ สิบกว่า นำชี้รังวัดที่ดินในการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงแปลงบ้านหนองกกหรือโคกเรือ รุกกล้าที่ดินของผู้ฟ้องคดีทั้งแปลงซึ่งผู้ฟ้องคดียื่นคัดค้านการรังวัดดังกล่าวแล้ว แต่เจ้าพนักงานที่ดิน แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีไปใช้สิทธิทางศาลภายในหกสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง ขอให้ศาลพิพากษาว่า ที่ดินเป็นของผู้ฟ้องคดี เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินว่าเป็นที่ดินของเอกชนหรือเป็นที่ดิน สาธารณประโยชน์ ศาลจะต้องพิจารณาถึงสิทธิครอบครองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของกลุ่มความเป็น สำคัญ ทั้งไม่มีประเด็นโต้แย้งเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือการใช้อำนาจตามกฎหมายของ เจ้าหน้าที่ของรัฐว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด คดีจึงอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 18/2547 คดีที่เอกชนฟ้องหน่วยงาน ทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่ยอมออกโฉนดที่ดินกรณีคลังให้ โดยอ้างว่าที่ดินพิพาทเป็น สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ออกโฉนดที่ดินพิพาท ศาลจำเป็นต้อง พิจารณาให้ได้ว่าความเสียก่อนว่าที่ดินพิพาทเป็นที่ยึดกรณีคลังซึ่งเป็นสิทธิของผู้ฟ้องคดี หรือเป็นที่ดิน สาธารณประโยชน์เป็นสำคัญแล้วจึงจะมีคำสั่งเกี่ยวกับการออกโฉนดต่อไป จึงเป็นกรณีพิพาท อันเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล อันอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 19/2547 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องกรมที่ดิน ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอว่า ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงทับที่ดินของตนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เห็นว่าเรื่องนี้แม้ในรายละเอียด คู่กรณีจะมีการโต้แย้งกันเรื่องกระบวนการรังวัดเพื่อออกเอกสารสิทธิว่าผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตาม แต่ศาลจำเป็นต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าที่ดินแปลงพิพาทเป็นของผู้ฟ้องคดีหรือเป็นที่สาธารณประโยชน์เป็นสำคัญ กรณีจึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สิน อันอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 25/2547 คดีที่วัดสันป่าสักยื่นฟ้องสำนักงานธนารักษ์พื้นที่เชียงใหม่และกรมที่ดินว่า กรมที่ดินออกหนังสือสำคัญสำหรับ ที่หลวงทับที่ดินของวัด ขอให้เพิกถอน ส่วนหน่วยงานทางปกครองอ้างว่าที่ดินพิพาทเป็นที่ของโรงเรียนมิใช่ของวัดผู้ฟ้องคดี เห็นว่าศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าที่ดินพิพาทเป็นของผู้ฟ้องคดีหรือเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน กรณีจึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สิน อันอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 34/2547 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องว่า หน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐออกโฉนดที่ดินตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องมอบหมายให้ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมจัดหาผลประโยชน์ในที่ดินของรัฐฯ และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ขยายที่ดินรกร้างว่างเปล่าฯ โดยทับที่ดินของตนอันเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขอให้ศาลพิพากษาว่าที่ดินพิพาทเป็นโจทก์ ห้ามจำเลยยุ่งเกี่ยว ให้เพิกถอนประกาศทั้งสองฉบับดังกล่าว และให้เพิกถอนคำขออออกโฉนดที่ดินพิพาท เห็นว่าเป็นกรณีที่โจทก์มุ่งประสงค์ให้ศาลมีคำพิพากษารับรองและคุ้มครองสิทธิในที่ดินของโจทก์ ทั้งจำเลยให้การว่าการกระทำของจำเลยเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะที่ดินพิพาทเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ดังนั้น คู่ความคดีนี้จึงยังโต้แย้งกันเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินพิพาทว่า เป็นที่ดินของโจทก์หรือที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินเป็นสำคัญ ศาลจำเป็นต้องพิจารณาให้ได้ความว่า ที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์ตามที่กล่าวอ้างหรือไม่แล้วจึงจะพิจารณาได้ว่าจำเลยกระทำละเมิดและประกาศดังกล่าวทั้งสองฉบับชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ จึงเป็นกรณีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล อันอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดที่อำนาจหน้าที่ระหว่างศาล 49/2547 คดีที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติยื่นฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานทางปกครองว่าออกโฉนดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขอให้เพิกถอนโฉนดดังกล่าว ซึ่งผู้ฟ้องคดีเห็นว่าที่ดินพิพาทเป็นของวัดร้าง ชื่อ “วัดนก” เห็นว่า การที่ศาลจะมีคำสั่งตามคำขอของผู้ฟ้องคดีได้นั้น จำต้องพิจารณาในปัญหาว่า

กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทเป็นของผู้ฟ้องคดีหรือของผู้มีชื่อในโฉนดเป็นสำคัญ จึงเป็นกรณีพิพาทอันเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างคู่กรณี อันอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 5/2548 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องผู้อำนวยการเขตพระนครว่า ออกคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างออกจากที่ดินของตนโดยอ้างว่าเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน อันเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมหรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ ทั้งมีเจตนากลับแก้งละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ไม่จัดส่งคำอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีไปให้ผู้มีอำนาจพิจารณาตามขั้นตอนโดยเร็ว ทำให้ผู้ฟ้องคดีเสียหาย ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งของผู้อำนวยการเขตพระนครและให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด เห็นว่าการที่ศาลจะพิจารณาว่าคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ จำต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าผู้ฟ้องคดีเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทตามที่กล่าวอ้างหรือไม่ แล้วจึงจะพิจารณาในประเด็นอื่นได้ต่อไป จึงเป็นกรณีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 13/2548 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานทางปกครองว่า เจ้าพนักงานที่ดิน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 มีคำสั่งปฏิเสธไม่ออกโฉนดที่ดิน อ้างว่าคณะกรรมการตรวจสอบสภาพที่ดินขอออกโฉนดทิ้งอกริมตลิ่งตรวจสอบสภาพที่ดินแล้วเห็นว่าไม่เป็นที่อกริมตลิ่ง แต่เป็นที่สาธารณะเนื่องจากผู้ฟ้องคดีได้ขออนุญาตก่อสร้างสิ่งล่วงล้ำลำน้ำต่อสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 2 (อยุธยา) และได้รับอนุญาตแล้ว เท่ากับยอมรับว่าที่ดินดังกล่าวเป็นที่สาธารณะ ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 มีคำสั่งยก จึงขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ดำเนินการขีดแนวเขตลำแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณพิพาทลงในระวางออกโฉนดที่ดินตามระเบียบกรมที่ดิน และมีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ออกโฉนดที่ดินให้แก่ตน เห็นว่าแม้เหตุแห่งการฟ้องคดีนี้สืบเนื่องมาจากคำสั่งปฏิเสธไม่ออกโฉนดที่ดินให้แก่ผู้ฟ้องคดีของฝ่ายปกครองก็ตาม แต่การที่จะมีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ดำเนินการขีดแนวเขตลำแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณพิพาทลงในระวางออกโฉนดที่ดินตามระเบียบของกรมที่ดินและมีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ออกโฉนดที่ดินให้แก่ผู้ฟ้องคดีได้นั้น ศาลต้องพิจารณาในปัญหาว่าที่ดินพิพาทเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ถูกฟ้องคดีตามที่กล่าวอ้างหรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเป็นสำคัญ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างคู่กรณีอันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 19/2548 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐว่า กรมที่ดินมีคำสั่งให้เพิกถอน น.ส. 3 ก. ของผู้ฟ้องคดี โดยอ้างว่าอยู่ในเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรีและการออก น.ส. 3 ก. เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้ฟ้องคดีได้อุทธรณ์คำสั่งแต่ถูกยกอุทธรณ์ ขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งเพิกถอน น.ส. 3 ก. ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้มีสิทธิครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินพิพาท ให้เพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ที่ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองให้การว่าที่ดินพิพาทตาม น.ส. 3 ก. ได้ออกในเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี ดังนั้น เห็นว่าแม้เหตุแห่งการฟ้องคดีนี้ สืบเนื่องมาจากผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองมีคำสั่งเพิกถอน น.ส. 3 ก. ของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง แต่การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว หรือให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้มีสิทธิครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทต่อไป หรือเพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ที่ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้นั้น ศาลจะต้องพิจารณาในปัญหาว่าที่ดินพิพาทเป็นของผู้ฟ้องคดีทั้งสองตามที่กล่าวอ้างหรืออยู่ในเขตป่าไม้ถาวรเป็นสำคัญ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างคู่กรณี อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 20/2548 คดีที่เอกชนผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่นออกคำสั่งให้รื้อถอนประตูเหล็กและป้ายโรงเรียนที่ก่อสร้างบนโฉนดที่ดินของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ตามคำเสนอของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 โดยอ้างว่าก่อสร้างคร่อมทางสาธารณประโยชน์ อันเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ยกอุทธรณ์ ขอให้เพิกถอนคำสั่งให้รื้อถอน เพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 และพิพากษาให้ที่ดินพิพาทไม่เป็นทางสาธารณประโยชน์ และให้รื้อถอนคอนกรีตเสริมเหล็กที่ก่อสร้างรुक้าที่ดินพิพาท เห็นว่าแม้เหตุแห่งการฟ้องคดีสืบเนื่องมาจากคำสั่งให้รื้อถอนประตูรั้วเหล็กและป้ายโรงเรียนของฝ่ายปกครองก็ตาม แต่การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งของ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 รวมทั้งคำขออื่นๆ ของผู้ฟ้องคดีได้นั้น ศาลจะต้องพิจารณาในปัญหาว่าที่ดินพิพาทเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ฟ้องคดีตามที่กล่าวอ้างหรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเป็นสำคัญ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างคู่กรณี อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 24/2548 คดีที่ราษฎรผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องหน่วยงานทางปกครองว่า ออกโฉนดที่ดินบนที่สาธารณประโยชน์ให้แก่เอกชนผู้มีชื่อโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทั้งที่ทางราชการขอออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงแต่ไม่ยอมออกให้ ขอให้เพิกถอนและออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงให้ถูกต้อง ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีอ้างว่าการออกโฉนดชอบด้วยกฎหมายมิได้ทับที่สาธารณประโยชน์ เห็นว่าแม้ผู้ฟ้องคดีจะมีได้กล่าวอ้างว่าตนเองเป็นผู้มีสิทธิ

ในที่ดินพิพาท แต่การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งตามคำขอของผู้ฟ้องคดีได้นั้นศาลจำเป็นต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าที่ดินพิพาทเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือเป็นของเอกชนผู้มีชื่อเป็นสำคัญ ทั้งผลของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลย่อมมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิในที่ดินของเอกชนผู้มีชื่อโดยตรง คดีนี้จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างคู่กรณี อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 25/2548 คดีที่เอกชนผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงสาธารณสุข ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคาย คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรว่านาที่ดินสาธารณประโยชน์ “โคกใหญ่” รวมทั้งที่ดินของผู้ฟ้องคดีทั้งหกไปดำเนินการปฏิรูป โดยไม่ได้สำรวจและทำการพิสูจน์สิทธิในที่ดินตามกฎหมายปฏิรูปที่ดิน ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคายและเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหนองคายออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ให้แก่ผู้ฟ้องคดีทั้งหก ให้ยังคงมีสิทธิถือครองและทำประโยชน์ในที่ดินที่ครอบครองต่อไป ห้ามผู้ถูกฟ้องคดีทั้งห้าเข้าไปเกี่ยวข้องกับที่ดิน และให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมชดเชยค่าเสียหายอันเนื่องมาจากทรัพย์สินพืชเกษตรกรรมเสียหาย ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีอ้างว่า ที่ดินพิพาทเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ประเภทพลเมืองใช้ร่วมกัน การปฏิรูปที่ดินดังกล่าวได้ดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมายทั้งคำสั่งจำหน่าย ส.ค. 1 ดังกล่าวก็ชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน ดังนั้น เห็นว่าตามคำฟ้องคดีนี้จึงเป็นกรณีที่ผู้ฟ้องคดีทั้งหกยื่นคำฟ้องต่อศาลขอให้มีการพิพากษาหรือคำสั่งให้รับรองหรือคุ้มครองสิทธิในที่ดินของตน ทั้งการที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งห้ายื่นคำให้การต่อสู้คดีว่า ที่ดินพิพาทเป็นที่สาธารณประโยชน์ที่พลเมืองใช้ร่วมกันแต่เลิกไปแล้ว จึงจะนำมาปฏิรูปเพื่อเกษตรกรรมนั้น ศาลจำเป็นต้องพิจารณาในปัญหาว่าที่ดินพิพาทเป็นของผู้ฟ้องคดีหรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเป็นสำคัญ แล้วจึงจะพิจารณาในประเด็นอื่นต่อไปได้ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างคู่กรณี อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 29/2548 คดีที่เอกชนผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ให้อพยพบ้านและร้านค้าซึ่งปลูกสร้างอยู่บนที่ดินของนางสาวโดยผู้ถูกฟ้องคดีอ้างว่า บ้านและร้านค้าตั้งอยู่ในเขตที่สาธารณประโยชน์ เห็นว่า แม้ผู้ฟ้องคดีจะมีได้กล่าวอ้างว่าตนเองเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาท และคำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ก็ตาม แต่การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งตามคำขอของผู้ฟ้องคดีได้นั้น ศาลจำเป็นต้องพิจารณาให้ได้ความก่อนว่าที่ดินพิพาทเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือเป็นของนางสาวผู้ฟ้องคดีเป็นสำคัญแล้ว

จึงจะพิจารณาได้ว่าคำสั่งดังกล่าวตามฟ้องชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ทั้งผลของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลย่อมมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิในที่ดินของน้องสาวผู้ฟ้องคดีโดยตรง คดีนี้จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างคู่กรณี อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 30/2548 คดีที่เอกชนเป็นโจทก์ยื่นฟ้องผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคามเป็นจำเลย ขอให้เพิกถอนคำสั่งให้เพิกถอน น.ส. 3 ก. ของสามิโจทก์โดยจำเลยอ้างว่าการออก น.ส. 3 ก. ฉบับพิพาทผิดพลาดคลาดเคลื่อนออกทับที่ดินที่พี่ชายโจทก์เป็นผู้มีสิทธิครอบครอง แม้โจทก์จะมีได้กล่าวอ้างว่าตนเองเป็นผู้มีสิทธิในที่ดินพิพาท และคำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ก็ตาม แต่การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งตามคำขอของโจทก์ได้นั้น ศาลจำเป็นต้องพิจารณาให้ได้ความก่อนว่าที่ดินพิพาทเป็นของสามิโจทก์หรือเป็นของพี่ชายโจทก์เป็นสำคัญ แล้วจึงจะพิจารณาได้ว่าคำสั่งดังกล่าวตามฟ้องชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ทั้งผลของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลย่อมมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิในที่ดินของสามิโจทก์โดยตรงคดีนี้จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างคู่ความ อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 33/2548 คดีที่เอกชนผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐ ขอให้เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ให้เพิกถอน น.ส. 3 ก. ฉบับพิพาทได้ออกโดยนำ ส.ค. 1 ซึ่งเป็นหลักฐานสำหรับการออก น.ส. 3 ก. ในที่ดินแปลงอื่นมาเป็นหลักฐาน ดังนั้นตามคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีจึงเป็นกรณีที่มุ่งประสงค์ให้ศาลมีคำพิพากษารับรองและคุ้มครองสิทธิในที่ดินของผู้ฟ้องคดี ทั้งคดีนี้คู่กรณียังโต้แย้งกันเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินพิพาทว่าเป็นของผู้ฟ้องคดีหรือไม่เป็นสำคัญ ศาลจำเป็นต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่า ที่ดินพิพาทเป็นของผู้ฟ้องคดีตามที่กล่าวอ้างหรือไม่แล้วจึงจะพิจารณาได้ว่าคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ให้เพิกถอนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ของผู้ฟ้องคดีชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 37/2548 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องหน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐอ้างว่า ที่ดินพิพาทเป็นที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติและตนเองมีสิทธิครอบครอง แต่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองออก น.ส. 3 ในที่ดินพิพาทให้แก่ผู้อื่นซึ่งต่อมา มีการนำ น.ส. 3 ดังกล่าวไปออกเป็นโฉนดแล้วโอนไปเป็นของเอกชนผู้มีชื่อ อันเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขอให้เพิกถอนโฉนดและรับรองสิทธิของผู้ฟ้องคดีกับพวกในที่ดินพิพาท ส่วนผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองให้การว่า ที่ดินพิพาทมิได้อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ การออกโฉนดดังกล่าว ดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว เห็นว่าศาลจำเป็นต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าที่ดินพิพาทเป็นที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้มีชื่อเป็นสำคัญแล้วจึงจะพิจารณา

พิพากษาตามคำขอของผู้ฟ้องคดีกับพวกได้ทั้งหมด ทั้งผลขอคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลย่อมมีผล กระทบกระเทือนต่อสิทธิในที่ดินของผู้มีชื่อโดยตรง และแม้ภายหลังจากที่ผู้ฟ้องคดีกับพวกยื่นฟ้อง คดีนี้แล้ว ศาลฎีกาจะมีคำพิพากษาเกี่ยวกับ น.ส. 3 ฉบับพิพาทก็ตาม แต่ขณะยื่นฟ้องคดีนี้ยังมีปัญหา ที่ศาลจำต้องวินิจฉัยเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินดังกล่าวมาแล้ว คดีนี้จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน ระหว่างคู่กรณี อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 40/2548 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องเจ้าหน้าที่ ของรัฐว่า ผู้ฟ้องคดียื่นคำขอรังวัดออกโฉนดที่ดินเฉพาะรายโดยมิได้แจ้งการครอบครองในที่ดิน แปลงพิพาท แต่นายอำเภอเดิมบางนางบวช ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 คัดค้าน อ้างว่าเป็นคลอง สาธารณประโยชน์ และเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสุพรรณบุรี สาขาเดิมบางนางบวช ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 แจ้งปฏิเสธไม่ออกโฉนดให้แก่ผู้ฟ้องคดี อันเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของ ทางราชการ ขอให้ศาลเพิกถอนคำคัดค้านของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 และเพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 และให้ดำเนินการเพื่อการออกโฉนดที่ดินตามกฎหมายต่อไป ดังนั้น คดีนี้จึงเป็นกรณีที่ผู้ฟ้องคดีมุ่ง ประสงค์ให้ศาลมีคำพิพากษารับรองและคุ้มครองสิทธิในที่ดินของผู้ฟ้องคดี ทั้งคู่กรณียังโต้แย้งกัน เกี่ยวกับสิทธิในที่ดินว่าเป็นของผู้ฟ้องคดีหรือไม่เป็นสำคัญ ศาลจำต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อน ว่าที่ดินพิพาทเป็นของผู้ฟ้องคดีตามที่กล่าวอ้างหรือไม่ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน ระหว่างคู่กรณี อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 41/2548 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องอธิบดี กรมที่ดินว่าคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ให้เพิกถอน น.ส. 3 ก. ของผู้ฟ้องคดี ไม่ชอบด้วยกฎหมายโดย อ้างว่า น.ส. 3 ก. ฉบับพิพาทออกโดยนำ ส.ค. 1 ซึ่งเป็นหลักฐานสำหรับการออก น.ส. 3 ก. ในที่ดิน แปลงอื่นมาเป็นหลักฐานไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยได้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว แต่ปลัดกระทรวง มหาดไทยไม่รับอุทธรณ์อ้างว่ายื่นอุทธรณ์เกินกำหนดตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ ราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 จึงฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งดังกล่าว แม้คำฟ้องของผู้ฟ้องคดีจะอ้าง ถึงขั้นตอนการอุทธรณ์คำสั่งต่อผู้ถูกฟ้องคดีและโต้แย้งว่าคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของปลัดกระทรวง มหาดไทยไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ตาม แต่ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 60 วรรคสอง ให้สิทธิฝ่ายที่ ไม่พอใจในการสั่งการของเจ้าพนักงานที่ดินไปฟ้องคดีต่อศาลภายในกำหนด 60 วัน นับแต่วันทราบ คำสั่ง โดยไม่ได้กำหนดขั้นตอนว่าจะต้องมีการอุทธรณ์คำสั่งก่อนฟ้อง เมื่อผู้ฟ้องคดีได้ยื่นฟ้องโดยมี คำขอท้ายฟ้องที่ขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ให้เพิกถอน น.ส. 3 ก. ดังกล่าว ย่อม แสดงให้เห็นว่าเป็นกรณีที่ผู้ฟ้องคดีขอให้ศาลมีคำพิพากษารับรองและคุ้มครองสิทธิในที่ดินของ ผู้ฟ้องคดี ทั้งคดีนี้คู่กรณียังโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินพิพาทว่าเป็นของผู้ฟ้องคดีหรือไม่เป็นสำคัญ ศาลจำต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าที่ดินพิพาทเป็นของผู้ฟ้องคดีตามที่กล่าวอ้างหรือไม่ แล้ว

จึงจะพิจารณาได้ว่าคำสั่งของผู้ฟ้องคดีที่ทำให้เพิกถอนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ของผู้ฟ้องคดีชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 7/2549 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องผู้อำนวยการเขตบางพลัดและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครว่า ออกคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกจากที่ดินของมารดาซึ่งครอบครองและทำประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขอให้เพิกถอนแต่ผู้ถูกฟ้องคดีอ้างว่า ที่ดินพิพาทเป็นที่ดินมรดกที่ได้โอนให้เป็นที่สาธารณประโยชน์แล้ว แม้คำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ก็ตาม แต่การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งคำขอของผู้ฟ้องคดีได้นั้น ศาลจำเป็นต้องพิจารณาให้ได้ความก่อนว่าการโอนที่ดินพิพาทซึ่งเป็นทรัพย์มรดกให้เป็นที่สาธารณประโยชน์ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ทั้งผลของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลย่อมมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิในที่ดินของมารดาและประโยชน์ใช้สอยในที่ดินของผู้ฟ้องคดีโดยตรง จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 10/2549 คดีที่เอกชนยื่นฟ้ององค์การบริหารส่วนตำบลโรงชัยว่า นำที่ดินที่ขุดลอกคลองสาธารณประโยชน์มาถมในที่ดินของผู้ฟ้องคดีทั้งสองบางส่วนทั้งยังขุดคันดินสระน้ำสาธารณะซึ่งเดิมใช้เป็นทางเดินทำให้ไม่สามารถเข้าออกที่ดินของผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้ ขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีนำดินที่ถมออกจากที่ดินของผู้ฟ้องคดีแล้วปรับสภาพดินให้เป็นไปตามเดิมและให้ชดเชยค่าใช้จายในการรื้อวัดที่ดินและค่าใช้จายอื่นๆ ให้กลับหลุมที่ขุดในบริเวณสระน้ำสาธารณประโยชน์ให้เป็นคันดินกว้างตามเดิม และห้ามมิให้ผู้ถูกฟ้องคดีขุดหลุมในบริเวณดังกล่าวอีก คดีนี้อธิบดีศาลปกครองพิษณุโลกสั่งให้แยกคดีเป็นสองข้อหา โดยข้อหาแรกฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดีขุดลอกคลองซึ่งติดอยู่กับที่ดินของผู้ฟ้องคดีแล้วนำดินที่ขุดมากลบถมในที่ดินของผู้ฟ้องคดีทั้งสองให้ถือเป็นคดีนี้ ส่วนข้อหาที่สองฟ้องว่าผู้ถูกฟ้องคดีขุดคันดินสระเพลง ทำให้ผู้ฟ้องคดีไม่สามารถเข้าออกที่ดินของผู้ฟ้องคดีได้ ขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีนำดินมากลบที่หลุมที่ขุดให้เป็นเหมือนเดิมให้แยกเป็นคดีใหม่ จึงมีปัญหาที่จะต้องพิจารณาเฉพาะข้อหาแรกเท่านั้น เมื่อผู้ฟ้องคดีทั้งสองอ้างว่าผู้ถูกฟ้องคดีนำดินที่ขุดลอกคลองมาถมในที่ดินของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง ขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีนำดินที่ถมออกจากที่ดินของผู้ฟ้องคดีแล้วปรับสภาพดินให้เป็นไปตามเดิมและให้ชดเชยค่าใช้จายในการรื้อวัดที่ดินและค่าใช้จายอื่นๆ แต่ผู้ถูกฟ้องคดีให้การว่า ที่ดินที่นำดินไปถมมิใช่เป็นที่ดินของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง แต่เป็นคลองสาธารณประโยชน์ที่ผู้ฟ้องคดีบุกรุก ดังนั้น การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งตามคำขอของผู้ฟ้องคดีได้นั้นศาลจำเป็นต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าผู้ฟ้องคดีมีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทตามที่กล่าวอ้างหรือเป็นคลองสาธารณประโยชน์อันเป็น

สาธารณสมบัติของแผ่นดินเป็นสำคัญ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างคู่กรณี อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 19/2549 คดีที่เอกชนทั้งหกเป็นโจทก์ยื่นฟ้องหน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าโจทก์ทั้งหกได้ร่วมกันซื้อที่ดินมีโฉนดจำนวน 9 แปลง เมื่อปี พ.ศ. 2533 และจะขายที่ดินดังกล่าวในปี พ.ศ. 2538 แต่ถูกสำนักงานที่ดินจังหวัดนครราชสีมา สาขาสิคิ้ว จำเลยที่ 4 อายัดห้ามจำหน่ายจ่ายโอน อ้างว่าอยู่ระหว่างการตรวจสอบที่ดินของโจทก์ทั้งหก จำนวน 7 แปลง เพื่อเพิกถอนตามมติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) ที่เห็นว่าออกทับที่ป่าสงวนแห่งชาติเขาชะบั้งประดู่ ส่วนที่ดินอีก 2 แปลงที่เหลือไม่ได้ถูกสงสยว่าอยู่ในเขตป่าสงวนแต่ต้องโยงไว้เพื่อตรวจสอบก่อน และส่งเรื่องหรือกรมที่ดินอ้างว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่ไม่เคยมีแนวปฏิบัติ ทั้งที่คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินทั้ง 7 แปลง สรุปผลแล้วว่าไม่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขาชะบั้งประดู่ และไม่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ ขอให้ศาลมีคำสั่งว่า โจทก์ทั้งหกเป็นผู้มีกรรมสิทธิในที่ดินทั้ง 9 แปลงดังกล่าว และให้เพิกถอนคำสั่งห้ามจำหน่ายจ่ายโอนที่ดินทั้ง 9 แปลงดังกล่าวด้วย เห็นว่าแม้เหตุแห่งการฟ้องคดีนี้จะสืบเนื่องมาจากคำสั่งอายัดห้ามจำหน่ายจ่ายโอนที่ดินแปลงพิพาทของฝ่ายปกครอง อันเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อทำการตรวจสอบก็ตาม แต่การที่โจทก์ทั้งหกอ้างว่าที่ดินพิพาทเป็นกรรมสิทธิ์ของตน และขอให้ศาลมีคำสั่งรับรองกรรมสิทธิในที่ดินพิพาท ทั้งฝ่ายจำเลยทั้งหกก็ได้ให้การต่อสู้คดีว่า ที่ดินพิพาทเป็นป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาชะบั้งประดู่และป่าเขามะกอก โฉนดที่ดินพิพาทออกโดยทับที่ป่าสงวนดังกล่าวและไม่ถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมายนั้น การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้โจทก์ทั้งหกเป็นผู้มีกรรมสิทธิในที่ดินพิพาทและให้เพิกถอนคำสั่งอายัดที่ดินพิพาทของฝ่ายปกครองตามคำขอได้นั้น ศาลจำต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าโจทก์ทั้งหกเป็นผู้มีกรรมสิทธิในที่ดินพิพาทหรือไม่เป็นสำคัญ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 23/2550 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการฟ้องคดีออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงรุกล้ำเข้าไปในที่ดินมือเปล่าของผู้ฟ้องคดีและของบุคคลอื่นซึ่งที่ดินอยู่ต่อเนื่องกัน ขอให้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้มีสิทธิในที่ดินแปลงพิพาทตามฟ้อง ให้เพิกถอนหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงในส่วนที่รุกล้ำเข้ามาในที่ดินของผู้ฟ้องคดี และห้ามมิให้ผู้ถูกฟ้องคดีหรือบริวารหรือองค์กรอื่นใดเข้ามาเกี่ยวข้องในที่ดินพิพาท เห็นว่าการที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งตามคำขอของผู้ฟ้องคดีได้นั้น ศาลจำต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าที่ดินพิพาทเป็นของผู้ฟ้องคดีหรือเป็นที่

สาธารณประโยชน์เป็นสำคัญ เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 24/2550 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นเจ้าของที่ดินมีโฉนดสองแปลง แต่ถูกออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ทับที่ดินดังกล่าวโดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 อ้างว่า เป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ขอให้ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเพิกถอนหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ส่วนที่ซ้อนทับกับที่ดินทั้งสองแปลงของผู้ฟ้องคดี เห็นว่าเหตุแห่งการฟ้องคดีนี้สืบเนื่องมาจากคำสั่งของฝ่ายปกครองในการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงซึ่งผู้ฟ้องคดีอ้างว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเพิกถอนหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงฉบับดังกล่าวตามคำขอของผู้ฟ้องคดีได้นั้น ศาลต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่า ที่ดินพิพาทเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ฟ้องคดีหรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 โต้แย้งเป็นสำคัญ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 26/2550 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นเจ้าของที่ดินมีโฉนดได้ซื้อที่ดินแปลง ศ.ค. 1 มีแนวเขตติดต่อกับโฉนดที่ดินดังกล่าวด้านทิศตะวันออกจากผู้มีชื่อและได้ซื้อที่ดินข้างเคียงอีกส่วนหนึ่งจากผู้มีชื่อรวมที่ดินทั้งสองแปลงมีเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ แต่ทางราชการได้ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงในที่ดินดังกล่าวโดยอ้างว่าเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนเสียหาย ขอให้ศาลพิพากษาให้เป็นธรรมแก่ผู้ฟ้องคดี เห็นว่าเหตุแห่งการฟ้องคดีนี้สืบเนื่องมาจากคำสั่งของฝ่ายปกครองในการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ซึ่งผู้ฟ้องคดีอ้างว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเพิกถอนหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงฉบับดังกล่าวเพื่อให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเป็นธรรมตามคำขอได้นั้น ศาลต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่า ที่ดินพิพาทเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ฟ้องคดีหรือเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินตามที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองโต้แย้งเป็นสำคัญ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินอันอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 8/2551 คดีที่วัดชนะสงครามยื่นฟ้องกระทรวงมหาดไทย ที่ 1 รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ที่ 2 กรมที่ดิน ที่ 3 อธิบดีกรมที่ดิน ที่ 4 กรมธนารักษ์ ที่ 5 กระทรวงการคลัง ที่ 6 ผู้ถูกฟ้องคดี ขอให้เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ถึงที่ 4 ที่สั่งไม่เพิกถอนโฉนดที่ดินเลขที่ 227 เป็นให้เพิกถอนโฉนดที่ดินเลขที่ 227 และให้แก้ไขโฉนดที่ดินเลขที่ 227 ให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ฟ้องคดี ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งหกให้การว่า ที่ดินตามโฉนดที่ดินเลขที่ 227 เป็นที่หลวง การออกโฉนดที่ดินแปลงพิพาทกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว เห็นว่าแม้

เหตุแห่งการฟ้องคดีนี้จะสืบเนื่องมาจากคำสั่งของฝ่ายปกครองที่ไม่เพิกถอนโฉนดที่ดินเลขที่ 227 ตามที่ผู้ฟ้องคดีขอให้เพิกถอนก็ตาม แต่การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ถึงที่ 4 ที่สั่งไม่เพิกถอน โฉนดที่ดินเลขที่ 227 เป็นให้เพิกถอนโฉนดที่ดินเลขที่ 227 และให้แก้ไขโฉนดที่ดินเลขที่ 227 ให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ฟ้องคดีตามคำขอของผู้ฟ้องคดีได้นั้น ศาลจำเป็นต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าที่ดินพิพาทตามโฉนดที่ดินเลขที่ 227 เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ฟ้องคดีหรือผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 เป็นสำคัญ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างคู่กรณี อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 49/2554 โจทก์เป็นหน่วยงานทางปกครองอ้างว่าเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินสนามยิงเป้าโรงเรียนพลทหารเรือที่ 5 อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นที่ราชพัสดุใช้ในราชการกองทัพอากาศ แต่ถูกนางป.บุกรุกเข้าครอบครองและออกโฉนดเมื่อปี 2488 จำเลยเป็นผู้รับโอนที่ดินดังกล่าวและเข้าครอบครองก่อสร้างบ้าน โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขอให้เพิกถอนโฉนดที่ดินดังกล่าว เห็นว่า การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนี้ได้ ศาลจำเป็นต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่า ที่ดินพิพาทเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามที่โจทก์กล่าวอ้างหรือเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยเป็นสำคัญ แล้วจึงจะพิจารณาประเด็นอื่นต่อไป จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 49/2555 โจทก์ทั้งสี่อ้างว่าเป็นเจ้าของที่ดิน น.ส.3 ก และขอให้จำเลยที่ 1 เพิกถอนหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง แต่จำเลยทั้งสามเพิกเฉย ส่วนจำเลยทั้งสามอ้างว่า โจทก์ทั้งสี่ออก น.ส.3 ทับหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เห็นว่า เป็นกรณีที่โจทก์ทั้งสี่กับจำเลยทั้งสามได้แย้งกันเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินพิพาท ซึ่งการที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งตามคำขอของโจทก์ทั้งสี่ได้นั้น ศาลจำเป็นต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าที่ดินพิพาทโจทก์ทั้งสี่เป็นผู้มีสิทธิครอบครองตามที่กล่าวอ้างหรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเป็นสำคัญแล้วจึงจะพิจารณาประเด็นอื่นต่อไปได้ จึงเป็นคดีเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินอันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 99/2556 คดีนี้โจทก์เป็นเอกชนยื่นฟ้องจำเลยซึ่งเป็นหน่วยงานทางปกครองอ้างว่าเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์และผู้ครอบครองที่ดินมีโฉนด แต่ถูกจำเลยก่อสร้างทางหลวงและไหล่ทางรुकกล้าที่ดินและตัดดินนำไปถมเป็นทางก่อสร้าง จำเลยให้การว่า จำเลยส่งมอบที่ดินซึ่งส่วนหนึ่งเป็นที่ดินของโจทก์ให้กับผู้รับจ้างทำกรก่อสร้างปรับปรุงทางหลวงโดยไม่ทราบว่าเป็นที่ดินของโจทก์เนื่องจากที่ดินมีสภาพเป็นถนน และมีการดำเนินการกิจการสาธารณูปโภค ก่อสร้างเสาไฟฟ้าและวางท่อประปา ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

โดยทั่วไปและไม่มีผู้ใดโต้แย้งกรรมสิทธิ์ ถือว่าเจ้าของที่ดินอุทิศให้เป็นสาธารณประโยชน์โดยปริยาย การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นละเมิด เห็นว่า การที่ศาลจะพิพากษาหรือมีคำสั่งตามคำขอของโจทก์ได้นั้น จำต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าที่พิพาทเป็นของโจทก์ตามที่กล่าวอ้างหรือเป็นที่สาธารณประโยชน์เป็นสำคัญ แล้วจึงจะพิจารณาประเด็นอื่นได้ต่อไป จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

นอกจากนี้ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลหลายคดีที่วินิจฉัยว่ากรณีอุทธรณ์มีประเด็นโต้แย้งว่าที่ดินพิพาทเป็นที่ดินของผู้ฟ้องคดีหรือโจทก์หรือเป็นที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน เป็นการโต้แย้งเรื่องสิทธิแห่งทรัพย์สินและศาลปกครองไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาเรื่องสิทธิแห่งทรัพย์สิน เกี่ยวกับประเด็นนี้ เช่น คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 4/2545 คดีที่เอกชนฟ้องวัดพระธาตุเจดีย์หลวงและกรมที่ดิน ขอให้กรมที่ดินเพิกถอนใบไต่สวนและการออกโฉนดให้แก่วัดพระธาตุเจดีย์หลวง โดยอ้างว่าคำสั่งกรมที่ดินที่แจ้งว่าจะดำเนินการออกโฉนดให้วัดเป็นคำสั่งที่ไม่ถูกต้องและไม่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากการออกใบไต่สวนและโฉนดที่ดินมิได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดเพราะวัดมิได้เป็นผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว การพิจารณาเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน กฎหมายกำหนดให้ต้องฟ้องศาล เมื่อศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งถึงที่สุดประการใดให้เจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการไปตามนั้น การโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีนี้เป็นกรณีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิครอบครองหรือกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือคดีเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายที่ดินประกอบด้วย โดยจะต้องพิจารณาถึงสิทธิครอบครองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของกลุ่มซึ่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 มิได้กำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สิน ดังนั้น คดีเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลจึงอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม เมื่อการขอออกโฉนดมีการโต้แย้งสิทธิ ศาลที่มีเขตอำนาจเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 60 จึงได้แก่ ศาลยุติธรรม

2. วิเคราะห์หลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ใช้วินิจฉัยเขตอำนาจศาลในคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

หลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลใช้ในการวินิจฉัยเขตอำนาจศาลระหว่างศาลปกครองกับศาลยุติธรรมในคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณสมบัติตามข้อ 1 มีปัญหาในทางวิชาการอยู่หลายประการ ดังต่อไปนี้

2.1 ปัญหาหลักเกณฑ์การวินิจฉัย

2.1.1 ปัญหาความหมายสิทธิในที่ดิน

ปัจจุบันคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลใช้เกณฑ์สิทธิในที่ดินในการวินิจฉัยเขตอำนาจศาลระหว่างศาลปกครองกับศาลยุติธรรม โดยเห็นว่า ประเด็นพิพาทระหว่างเอกชนกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดินพิพาทเป็นที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินหรือเป็นของเอกชนนั้นเป็นประเด็นเรื่องสิทธิในที่ดิน เกี่ยวกับประเด็นนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย) ได้เคยมีความเห็นไว้ว่า ที่มาตรา 60 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายที่ดินได้บัญญัติไว้ว่า “ถ้ามีผู้โต้แย้งสิทธิกัน” ก็หมายความว่า มีการโต้แย้งสิทธิกันระหว่างบุคคลสองฝ่าย ซึ่งต่างอ้างว่าตนมีสิทธิในที่ดิน และอาจออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินนั้นให้ การที่กรมป่าไม้คัดค้านการออกหนังสือแสดงสิทธิในเขตป่าสงวนแห่งชาตินั้น ไม่ถือว่าเป็นการโต้แย้งสิทธิกัน เพราะในเขตป่าสงวนแห่งชาติผู้ใดจะมีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองที่ดินไม่ได้ และที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติก็ไม่สามารถออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินได้ ดังนั้น ตามความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับรัฐจึงไม่ใช่เรื่องสิทธิในที่ดิน

ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวอาจตีความได้ว่าข้อพิพาทระหว่างรัฐกับเอกชนเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่ดินไม่ใช่เรื่องสิทธิในที่ดิน โดยประเด็นพิพาทเรื่องสิทธิในที่ดินต้องเป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชน ซึ่งเห็นว่าความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินในบทที่ 2 ซึ่งพบว่าการใช้อำนาจรัฐเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินทั้งของฝรั่งเศสและของไทย เป็นเพียงการใช้อำนาจจัดระเบียบการใช้ที่ดินสาธารณะและการจัดการดูแลเท่านั้น ฝ่ายปกครองซึ่งมีหน้าที่จัดระเบียบหรือดูแลที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินต้องดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้การใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินมีความเป็นธรรมและเหมาะสม ตลอดจนเพื่อรักษาที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินไว้ให้คงอยู่ได้ตลอดไป ดังนั้น ฝ่ายปกครองซึ่งกฎหมายให้อำนาจในการจัดระเบียบหรือดูแลที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน จึงไม่ได้ใช้สิทธิเช่นเดียวกับที่เอกชนมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในครอบครองที่ดินของตนแต่อย่างใด อีกทั้ง ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินนั้น ผู้ใดจะยกอายุความขึ้นต่อสู้ไม่ได้ ฉะนั้น ไม่ว่านานเพียงใดที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน ก็ไม่มีผู้ใดแย่งกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองไปได้ จึงเห็นว่าเมื่อมีปัญหาว່ที่ดินเป็นของเอกชนหรือเป็นที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน จึงไม่ได้โต้แย้งเพื่อแย่งกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองเพียงแต่มีปัญหา

โต้แย้งกันในข้อเท็จจริงเท่านั้นว่า ที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือไม่ หาได้โต้แย้งกันเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินแต่อย่างใด

นอกจากนี้ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ที่วินิจฉัยว่ากรณีคู่กรณีมีประเด็นโต้แย้งว่าที่ดินพิพาทเป็นที่ดินของผู้ฟ้องคดีหรือโจทก์หรือเป็นที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน เป็นการโต้แย้งเรื่องสิทธิแห่งทรัพย์สินและศาลปกครองไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาเรื่องสิทธิแห่งทรัพย์สิน เกี่ยวกับประเด็นนี้ เห็นว่า มาตรา 71(4) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 บัญญัติให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองที่เกี่ยวกับสิทธิแห่งทรัพย์สินมีผลผูกพันบุคคลภายนอก คู่กรณีที่เกี่ยวข้องอาจอ้างกับบุคคลภายนอกได้ เว้นแต่บุคคลภายนอกจะมีสิทธิดีกว่า ซึ่งตามกฎหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับสิทธิแห่งทรัพย์สิน

2.1.2 ปัญหาการใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของศาลปกครอง

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลในปัจจุบันนอกจากใช้หลักเกณฑ์เรื่องสิทธิในที่ดินซึ่งมีประเด็นว่า ข้อพิพาทระหว่างรัฐกับเอกชนไม่ควรเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับเรื่องสิทธิในที่ดินดังกล่าวแล้ว คำวินิจฉัยของคณะกรรมการดังกล่าวยังมีนัยว่า ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยนั้นต้องใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นกฎหมายเอกชนจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม แต่จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินในบทที่ 2 อาจกล่าวโดยสรุปว่าที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินเป็นที่ดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้น โดยสภาพหรือโดยเนื้อหาของที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินแล้วเป็นเรื่องกฎหมายมหาชน แต่ที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็น่าจะสืบเนื่องมาจากในอดีตไม่มีการแบ่งแยกกฎหมายว่าเป็นกฎหมายมหาชน หรือกฎหมายเอกชน ดังนั้น แม้ที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินจะบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นกฎหมายเอกชนก็ไม่ทำให้ที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินกลายเป็นเรื่องของเอกชนไป

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิใช่กฎหมายที่มีไว้เพื่อให้ศาลยุติธรรมใช้บังคับได้เท่านั้น ประกอบกับไม่มีกฎหมายใดบัญญัติห้ามมิให้ศาลปกครองนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ และหากพิจารณาเปรียบเทียบกับคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ หรือคำสั่งทางปกครองหรือคำสั่งอื่น หรือคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) และ (4) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าการวินิจฉัยคดีดังกล่าวศาลปกครองสามารถนำประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์มาใช้ในการวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิด หรือสัญญาทางปกครองได้ ดังนั้น คดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน ศาลปกครองก็ย่อมนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้วินิจฉัยได้เช่นเดียวกัน

อีกทั้ง ในการวินิจฉัยคดีนั้น ศาลจำเป็นต้องใช้กฎหมายหลายฉบับในการวินิจฉัย ประเด็นต่างๆ ในคดีสำหรับคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน แม้จะมีประเด็นต้องวินิจฉัยว่าที่ดินพิพาทเป็นที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดินหรือเป็นที่ดินของโจทก์หรือผู้ฟ้องคดีซึ่ง จะต้องพิจารณาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อันเป็นกฎหมายเอกชนก็ตาม แต่ก็มีประเด็นอื่นๆ อีกที่จะต้องวินิจฉัยเพื่อมีคำพิพากษา เช่น กฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินที่พิพาท เป็นต้น ซึ่งกฎหมายดังกล่าวล้วนแต่เป็นกฎหมายมหาชน ดังนั้น การที่ คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล นำเพียงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นเพียงกฎหมายฉบับหนึ่งที่ศาลต้องใช้ในการวินิจฉัยคดีมาชี้ขาดว่าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลปกครองหรือศาลยุติธรรม จึงไม่น่าจะถูกต้อง

2.1.3 ปัญหาการวินิจฉัยจากประเด็นในข้อหาไม่ใช้วินิจฉัยจากข้อหาที่พิพาท

คำวินิจฉัยเดิมของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลใน คดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน เป็นการวินิจฉัยจากข้อหาที่พิพาทว่าอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลใด แต่หลักเกณฑ์ปัจจุบันคณะกรรมการมิได้พิจารณาจากข้อหาที่พิพาท แต่พิจารณาจากประเด็นที่ต้องวินิจฉัย ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เช่น คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 19/2548 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐว่า กรมที่ดินมีคำสั่งให้เพิกถอน น.ส. 3 ก. ของผู้ฟ้องคดี โดยอ้างว่าอยู่ในเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรีและการออก น.ส. 3 ก. เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้ฟ้องคดีได้อุทธรณ์คำสั่งแต่ถูกยกอุทธรณ์ ขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งเพิกถอน น.ส. 3 ก. ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้มีสิทธิครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินพิพาท ให้เพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ที่ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีทั้งสองให้การว่าที่ดินพิพาทตาม น.ส. 3 ก. ได้ออกในเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวินิจฉัยว่า แม้เหตุแห่งการฟ้องคดีนี้สืบเนื่องมาจากผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองมีคำสั่งเพิกถอน น.ส. 3 ก. ของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง แต่การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว หรือให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้มีสิทธิครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทต่อไป หรือเพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ที่ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้นั้น ศาลจำต้องพิจารณาในปัญหาว่าที่ดินพิพาทเป็นของผู้ฟ้องคดีทั้งสองตามที่กล่าวอ้างหรืออยู่ในเขตป่าไม้ถาวรเป็นสำคัญ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างคู่กรณี อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม จะเห็นว่าคดีนี้หากพิจารณาคำฟ้องและคำขอ

ของผู้ฟ้องคดีแล้วคดีมีข้อหาที่พิพาทว่า คำสั่งเพิกถอน น.ส.3 ก และวินิจฉัยอุทธรณ์ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เพียงข้อหาเดียว และเป็นกรณีที่ต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายที่ดินและพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 โดยกล่าวหาว่า หน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) แต่คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลมิได้วินิจฉัยจากข้อหาในคำฟ้อง แต่นำประเด็นที่ต้องวินิจฉัยก่อนในข้อหาดังกล่าวมาใช้วินิจฉัยเขตอำนาจศาล

2.1.4 ปัญหาการวินิจฉัยจากข้อต่อสู้ของผู้ถูกฟ้องคดีหรือจำเลย

คดีหลายคดีที่คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวินิจฉัยปัญหาเขตอำนาจศาลในคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินจากข้อต่อสู้ของผู้ถูกฟ้องคดีหรือจำเลย เช่น คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 10/2546 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องกรุงเทพมหานครว่ากระทำละเมิดโดยก่อสร้างถนนรुक้าเข้าไปในที่ดินของเอกชนทำให้ได้รับความเสียหายถือเป็นการใช้อำนาจทางปกครองในการจัดทำบริการสาธารณะ มิใช่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ จึงเป็นการกระทำละเมิดอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจตามที่กำหนด โดยผู้ถูกฟ้องคดียอมรับว่าที่พิพาทเป็นที่ดินของผู้ฟ้องคดี ไม่มีประเด็นโต้แย้งเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินอันจะต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายที่ดินและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คดีจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง และคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 16/2548 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องเทศบาลเมืองนนทบุรีว่าทำละเมิด โดยการนำรถไถบุกรุกเข้าไปไถทำลายทรัพย์สินรวมทั้งหมดหลักเขตของที่ดินเพื่อก่อสร้างเขื่อน ขอให้ชดเชยค่าเสียหายเป็นค่ารั่วถอนหรือค่าที่ดิน ผู้ถูกฟ้องคดีให้การว่าที่ดินบริเวณดังกล่าวเป็นที่ชายตลิ่งอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ไม่ได้บุกรุกที่ดินของผู้ฟ้องคดีแต่อย่างใด ศาลจึงพิจารณาให้ได้รับความเสียก่อนว่าที่ดินพิพาทเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ฟ้องคดีทั้งสี่หรือเป็นที่ชายตลิ่งอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันเป็นสำคัญ แล้วจึงพิจารณาได้ว่า การกระทำของผู้ฟ้องคดีเป็นละเมิดหรือไม่ จะต้องชดเชยค่าเสียหายกันเพียงใด จึงเป็นกรณีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างคู่กรณี อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

จะเห็นได้ว่าคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 10/2546 เป็นกรณีที่เอกชนฟ้องหน่วยงานทางปกครองว่ากระทำละเมิดรुक้าที่ดินของเอกชน ผู้ถูกฟ้องคดีไม่ได้โต้แย้งเรื่องสิทธิในที่ดินคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวินิจฉัยว่า ผู้ถูกฟ้องคดียอมรับว่าที่พิพาทเป็นที่ดินของผู้ฟ้องคดี ไม่มีประเด็นโต้แย้งเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินอันจะต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายที่ดินและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คดีจึงอยู่ในอำนาจ

พิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง แต่คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 16/2548 เป็นกรณีที่เอกชนฟ้องหน่วยงานทางปกครองว่ากระทำละเมิดรุกล้ำที่ดินของเอกชนเหมือนกัน แต่คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล วินิจฉัยว่า ผู้ถูกฟ้องคดีให้การว่าที่ดินบริเวณดังกล่าวเป็นที่ชายตลิ่งอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ไม่ได้บุกรุกที่ดินของผู้ฟ้องคดีแต่อย่างใด ศาลจึงต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าที่ดินพิพาทเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ฟ้องคดีทั้งสี่หรือเป็นที่ชายตลิ่งอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันเป็นสำคัญ แล้วจึงพิจารณาได้ว่า การกระทำของผู้ฟ้องคดีเป็นละเมิดหรือไม่ จะต้องชดเชยค่าเสียหายกันเพียงใด จึงเป็นกรณีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างคู่กรณี อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

การวินิจฉัยเขตอำนาจศาลจะต้องพิจารณาจากคำฟ้องและคำขอของผู้ฟ้องคดีหรือโจทก์เป็นสำคัญว่าคดีอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลที่ยื่นฟ้องหรือไม่ ทั้งนี้เพราะกฎหมายได้กำหนดไว้แล้วว่าศาลใดมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีประเภทใด ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับข้อต่อสู้ของผู้ถูกฟ้องคดีหรือจำเลย เนื่องจากหากเป็นเช่นนั้นในคดีที่ผู้ถูกฟ้องคดีหรือจำเลยไม่ได้แย้งคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลหนึ่ง แต่หากผู้ถูกฟ้องคดีหรือจำเลยได้แย้งคดีอยู่ในอำนาจของอีกศาลหนึ่งคำวินิจฉัยปัญหาเขตอำนาจศาลซึ่งวินิจฉัยจากข้อต่อสู้ของผู้ถูกฟ้องคดีหรือจำเลยนั้นทำให้เขตอำนาจศาลไม่ได้เป็นไปตามหลักกฎหมาย แต่ขึ้นอยู่กับข้อต่อสู้ของผู้ถูกฟ้องคดีหรือจำเลยซึ่งจะส่งผลให้เขตอำนาจศาลไม่แน่นอน และสร้างปัญหาให้กับผู้ฟ้องคดีหรือโจทก์ว่าจะยื่นฟ้องคดีต่อศาลใด ทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการประวิงคดีได้ด้วย

นอกจากนี้ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่หลายคดีซึ่งวินิจฉัยว่า การที่ศาลจะวินิจฉัยประเด็นอื่นต่อไปได้นั้นศาลต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าที่พิพาทเป็นของโจทก์หรือเป็นที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ซึ่งหากประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นที่ต้องวินิจฉัยก่อนแล้วข้อ 41 วรรคสอง แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 กำหนดว่า ในกรณีที่คดีที่ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นข้อหาใดมีหลายประเด็นเกี่ยวพันกัน และปรากฏว่ามีประเด็นที่จำเป็นต้องวินิจฉัยก่อนจึงจะวินิจฉัยประเด็นหลักแห่งคดีได้อยู่ในอำนาจหรือเขตอำนาจของศาลปกครองชั้นต้นอื่นหรือศาลอื่นซึ่งมิใช่ศาลปกครอง ศาลปกครองชั้นต้นซึ่งรับคดีไว้ มีอำนาจวินิจฉัยประเด็นเกี่ยวพันที่ต้องวินิจฉัยก่อนนั้นเพื่อให้ศาลสามารถวินิจฉัยประเด็นหลักแห่งคดีได้ ดังนั้น ศาลปกครองจึงควรเป็นศาลที่มีอำนาจวินิจฉัยประเด็นนี้

2.1.5 ปัญหาเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีของศาล

จากการการศึกษาวิธีพิจารณาคดีแพ่งทั่วไปของศาลยุติธรรมพบว่า มีหลักเกณฑ์ทั่วไปที่สำคัญประการหนึ่งคือ เป็นวิธีพิจารณาที่ยึดถือหลักความประสงค์ของคู่ความเป็นสำคัญ เพราะเป็นวิธีพิจารณาที่อยู่บนพื้นฐานที่คู่ความทั้งสองฝ่ายอยู่ในฐานะเท่าเทียมกัน ดังนั้นในการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมคู่ความทั้งสองฝ่ายจะตกลงยินยอมกันได้เสมอ และศาลจะพิพากษาตามขอม้นั้น ซึ่งหากเป็นคดีเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน การยินยอมอาจส่งผลต่อสาธารณะสมบัติของแผ่นดินและประโยชน์ของสาธารณะชน แต่หากเป็นวิธีพิจารณาของศาลปกครอง ซึ่งเป็นวิธีพิจารณาที่คำนึงถึงการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ และสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไปพร้อมกัน กล่าวคือนอกจากศาลปกครองจะมีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตลอดจนถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สุจริตแล้ว ศาลปกครองยังมีหน้าที่ในการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและวางหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติราชการและจัดทำกิจกรรมของรัฐด้วย เช่น ในคดีปกครอง เมื่อศาลปกครองเห็นสมควร ศาลปกครองมีอำนาจในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการใดๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่คู่กรณีที่เกี่ยวข้องเป็นการชั่วคราวก่อนการพิพากษาคดีได้ แม้ว่าคู่กรณีจะไม่ได้ร้องขอก็ตาม ในขณะที่ในคดีแพ่งนั้น ศาลยุติธรรมย่อมไม่มีอำนาจดังกล่าว หากคู่ความไม่ร้องขอ หรือในกรณีที่คู่กรณีถอนฟ้องถ้าเป็นคดีเกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ หรือคดีที่การพิจารณาต่อไปจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม หรือการถอนคำฟ้องเกิดจากการสมยอมกันโดยไม่เหมาะสม ศาลปกครองจะมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ถอนคำฟ้องก็ได้ ดังนั้น การวินิจฉัยให้คดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรมประโยชน์สาธารณะอาจจะไม่ได้รับความคุ้มครอง

2.1.6 ปัญหาองค์ประกอบและวิธีพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล

นอกจากปัญหาเกณฑ์การวินิจฉัยดังกล่าวแล้ว เห็นว่าองค์ประกอบและวิธีพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลก็ส่งผลต่อคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลด้วย โดยปัจจุบันองค์ประกอบของคณะกรรมการประกอบด้วย ประธานศาลฎีกาเป็นประธานกรรมการ ประธานศาลปกครองสูงสุด หัวหน้าสำนักตุลาการทหารและผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกสี่คนเป็นกรรมการ โดยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวประกอบด้วย ผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรม ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนหนึ่งคน ผู้มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครอง ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนหนึ่งคน ผู้มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหาร ซึ่งได้รับการคัดเลือก

จากที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด จำนวนหนึ่งคน และผู้มีความรู้และมีประสบการณ์ด้านกฎหมายที่มีใช้เป็นผู้พิพากษาหรือตุลาการประจำศาล ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากกรรมการ โดยตำแหน่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวข้างต้น นอกจากนี้ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ โดยองค์ประกอบและวิธีพิจารณาที่ส่งผลต่อคำวินิจฉัยของคณะกรรมการในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ประการแรก ประเด็นเกี่ยวกับประธานกรรมการ กล่าวคือ เนื่องจากคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลเป็นองค์กรซึ่งมีหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาเขตอำนาจศาลและปัญหาความขัดแย้งของคำพิพากษาของศาล ดังนั้น หากประธานกรรมการเป็นคนกลางมิได้มาจากศาลใดศาลหนึ่งจะทำให้องค์ประกอบของคณะกรรมการมีความเหมาะสมและเป็นกลางอย่างแท้จริง

ประการที่สอง ประเด็นเกี่ยวกับกรรมการโดยตำแหน่ง ซึ่งเห็นว่า ปัญหาเขตอำนาจศาลหรือความขัดแย้งของคำพิพากษานั้นถึงที่สุดระหว่างศาลเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างศาลสองศาล เพราะฉะนั้น คณะกรรมการที่ทำหน้าที่วินิจฉัยควรจะเป็นศาลที่เกี่ยวข้องทั้งสองศาลและกรรมการอื่นซึ่งมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลซึ่งเป็นคนกลาง จะทำให้คำวินิจฉัยได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การกำหนดให้มีกรรมการโดยตำแหน่งที่มาจากศาลจากทุกศาลทำให้เกิดคำถามถึงความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการได้

ประการที่สาม ประเด็นเกี่ยวกับกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กล่าวคือ หากพิจารณาสัดส่วนของคณะกรรมการเมื่อรวมกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจะเห็นว่า มีกรรมการที่มาจากศาลยุติธรรม 2 คน กรรมการที่มาจากศาลปกครอง 2 คน กรรมการที่มาจากศาลทหาร 2 คน และกรรมการที่มีได้มาจากศาล 1 คน ซึ่งหากกำหนดให้กรรมการที่เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไม่ได้มาจากศาลแต่เป็นนักวิชาการซึ่งมีความรู้ความสามารถจะทำให้การพิจารณาและวินิจฉัยปัญหาเขตอำนาจศาลมีความถูกต้องและได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้น

ประการที่สี่ ประเด็นเกี่ยวกับวิธีพิจารณาของคณะกรรมการ กล่าวคือ ข้อบังคับคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ว่าด้วยวิธีการเสนอเรื่อง การพิจารณาและวินิจฉัย พ.ศ. 2544 กำหนดวิธีพิจารณาคำร้องของคณะกรรมการโดยสรุปได้ว่า การเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการต้องเป็นไปตามที่ข้อบังคับดังกล่าวกำหนด หากการเสนอเรื่องไม่ถูกต้องเลขานุการคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล อาจแจ้งให้ศาลผู้ส่งหรือผู้ร้องดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่เลขานุการเห็นสมควรกำหนด หรือส่งเรื่องหรือคำร้องกลับคืนไปเพื่อให้จัดทำมาใหม่ก็ได้ ในกรณีที่ต้องมีการแก้ไข หากศาลผู้ส่งหรือผู้ร้องไม่แก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องหรือขอขยายเวลา ให้เลขานุการรายงานคณะกรรมการ

วินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลและคณะกรรมการมีคำสั่งให้จำหน่ายเรื่องออกจากสารบบความได้ ซึ่งหากการเสนอเรื่องถูกต้องตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ.2542 ประกอบข้อบังคับคณะกรรมการวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ว่าด้วยวิธีการเสนอเรื่อง การพิจารณาและวินิจัย พ.ศ. 2544 เลขานุการคณะกรรมการวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลจะมีคำสั่งรับเรื่องนั้นไว้พิจารณา ขั้นตอนการพิจารณาหลังจากนั้นเป็นหน้าที่ของเลขานุการฯ กล่าวคือ เลขานุการมีหน้าที่รวบรวมความเห็น คำร้อง คำชี้แจงและเอกสารทั้งปวงที่จำเป็นต่อการพิจารณาวินิจัยของคณะกรรมการแล้วทำบันทึกสรุปข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายพร้อมทั้งเสนอความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพิจารณาวินิจัยต่อคณะกรรมการ และเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เลขานุการมีอำนาจเรียกให้บุคคลใดส่งเอกสารหรือสิ่งใดๆ หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือความเห็น ตลอดจนขอให้ศาลที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาวินิจัยของคณะกรรมการได้ โดยประธานคณะกรรมการวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลจะแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการคนหนึ่งหรือหลายคนก็ได้และในการปฏิบัติหน้าที่ของเลขานุการฯ จะมอบหมายให้ผู้ช่วยเลขานุการหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดดำเนินการแทนก็ได้ และตามระเบียบคณะกรรมการวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติของฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ.2544 ข้อ 11 (1) กำหนดให้นิติกรมีหน้าที่ช่วยจัดทำบันทึกสรุปข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายพร้อมทั้งความเห็นเบื้องต้น ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าการพิจารณาและเสนอความเห็นเบื้องต้น คำวินิจัยของคณะกรรมการวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล จะจัดทำโดยนิติกรหรือผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ซึ่งปัจจุบันเลขานุการคณะกรรมการวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล เป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา ช่วยทำงานในตำแหน่งเลขานุการศาลฎีกา และมีผู้ช่วยเลขานุการ มาจากผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ 2 คน ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น 2 คน ดังนั้น การรวบรวมข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและการเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล จึงกระทำโดยบุคคลซึ่งมาจากศาลยุติธรรมทั้งหมด ถึงแม้โดยทั่วไปจะสามารถเชื่อได้ว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาการย่อมมีจริยธรรมและมีความเป็นกลางสูง แต่เมื่อเป็นปัญหาเขตอำนาจระหว่างศาลการที่ผู้รับผิดชอบเรื่องหรือรับผิดชอบสำนวนมาจากศาลใดศาลหนึ่งแต่เพียงศาลเดียวจึงไม่น่าจะเหมาะสม

ประการที่ห้า จากการศึกษาแนวคำวินิจัยของคณะกรรมการวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลในประเด็นพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินดังกล่าวในบางประเด็นพบว่า มีแนวคำวินิจัยเป็นสองแนว เช่น คำวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 10/2546 เอกชนยื่นเรื่องร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการกฤษฎีกาและต่อมาโอนมาเป็นคดีของศาล

ปกครองกลางว่า กรุงเทพมหานคร ผู้ถูกฟ้องคดี กระทำละเมิดก่อสร้างถนนรุกล้ำที่ดินของผู้ฟ้องคดี คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล วินิจฉัยว่า เป็นการใช้อำนาจทางปกครองในการจัดทำบริการสาธารณะ มิใช่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ จึงเป็นการกระทำละเมิดอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจตามที่กำหนดกำหนด คดีจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง และคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 10/2549 คดีที่เอกชน ฟ้ององค์การบริหารส่วนตำบลว่านำดินที่ขุดลอกคลองมาถมในที่ดินของผู้ฟ้องคดี ขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีนำดินที่ถมออกจากที่ดินของผู้ฟ้องคดีแล้วปรับสภาพดินให้เป็นไปตามเดิมและให้ชดเชยค่าใช้จ่ายในการรังวัดที่ดินและค่าใช้จ่ายอื่นๆ แต่ผู้ถูกฟ้องคดีให้การว่า ที่ดินที่นำดินไปถมมิใช่เป็นที่ดินของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง แต่เป็นคลองสาธารณะประโยชน์ที่ผู้ฟ้องคดีบุกรุก ดังนั้น การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งตามคำขอของผู้ฟ้องคดีได้นั้นศาลต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่า ผู้ฟ้องคดีมีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทตามที่กล่าวอ้างเป็นคลองสาธารณะประโยชน์อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเป็นสำคัญ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างคู่กรณี อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม โดยเมื่อได้พิจารณาถึงบุคคลซึ่งเป็นกรรมการในคำวินิจฉัยทั้งสองจะพบว่า เป็นคนละชุดกัน จึงทำให้อาจเข้าใจได้ว่าแนวคำวินิจฉัยของคณะกรรมการชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลขึ้นอยู่กับการเป็นกรรมการแต่มิได้ขึ้นอยู่กับการหลักเกณฑ์ทางทฤษฎีหรือกฎหมายแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม เมื่อปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การวินิจฉัยเขตอำนาจศาลของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลมีสาเหตุประการหนึ่งมาจากองค์ประกอบและวิธีพิจารณาของคณะกรรมการ จึงเห็นว่าในการวินิจฉัยคดีพิพาทอื่นๆ ก็คงจะมีปัญหาทำนองเดียวกัน ดังนั้น เพื่อให้การวินิจฉัยปัญหาเขตอำนาจศาลของคณะกรรมการมีความถูกต้องตามหลักวิชาการและเป็นที่ยอมรับของศาลและคู่กรณี ตลอดจนเพื่อให้ระบบศาลและระบบกฎหมายของไทยได้รับการพัฒนามากขึ้น จึงสมควรแก้ไของค์ประกอบและวิธีพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลเสียใหม่ ส่วนองค์ประกอบของคณะกรรมการจะประกอบด้วยกรรมการซึ่งมีที่มาและคุณสมบัติอย่างไร หรือวิธีพิจารณาของคณะกรรมการควรจะเป็นอย่างไรนั้น เป็นประเด็นที่สมควรศึกษาในรายละเอียดต่อไป

2.2 หลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการวินิจฉัยคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

หลักเกณฑ์การแบ่งแย่งเขตอำนาจศาลระหว่างศาลยุติธรรมกับศาลปกครองของฝรั่งเศสและของไทยซึ่งมีหลักเกณฑ์สำคัญโดยสรุปสามหลักเกณฑ์คือ หลักเกณฑ์ทางด้านองค์กร (Critere Organique) โดยพิจารณาว่าบุคคลที่ทำนิติกรรมนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและสังกัดองค์กรที่เป็นหน่วยงานของฝ่ายบริหารหรือไม่ หลักเกณฑ์ทางด้านเนื้อหา (Critere Materiel) โดยพิจารณา

จากเนื้อหาของงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจัดทำว่าเป็นงานทางปกครองหรือไม่ โดยงานดังกล่าวอาจจะ เป็นเรื่องการจัดทำบริการสาธารณะหรือการรักษาความสงบเรียบร้อยทางปกครองก็ได้ และ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองได้ใช้อำนาจสั่งการหรือทำนิติกรรมทางปกครองในการปฏิบัติงานดังกล่าว และหลักเกณฑ์ทางด้านรูปแบบ (Critere Formel) อันได้แก่กฎหมายที่ใช้บังคับ หรืออำนาจหน้าที่ พิเศษ โดยพิจารณาว่ากฎหมายที่ใช้บังคับกับนิติกรรมดังกล่าวเป็นกฎหมายปกครองหรือไม่ การใช้ อำนาจสั่งการหรือทำนิติกรรมทางปกครองนั้นเป็นการใช้อำนาจรัฐ (Prerogatives de Puissance Publique) ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่สั่งการมีอำนาจหรือหน้าที่พิเศษแตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ในกฎหมายเอกชน หรือไม่ เช่น การใช้อำนาจเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไป หากนำมาวินิจฉัยปัญหาเขตอำนาจศาลระหว่างศาลปกครองกับศาลยุติธรรมในคดีพิพาท เกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน ประกอบกับพิจารณา ข้อแตกต่างระหว่างวิธีพิจารณาของ ศาลยุติธรรมกับศาลปกครองดังกล่าวข้างต้น รวมทั้ง หลักการแบ่งแยกกฎหมายเอกชนและกฎหมาย มหาชน ซึ่งที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินนั้นเป็นที่ดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือเป็นที่ดิน ที่สงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน อีกทั้ง ยังมีความคุ้มครองที่แตกต่างจากที่ดินทั่วไปตามมาตรา 1305 ถึงมาตรา 1307 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ ห้ามโอน ห้ามยกอายุความต่อสู้ และห้ามยึด ซึ่งโดยเนื้อหาแล้วเป็นกฎหมายมหาชนถึงแม้จะบัญญัติไว้ในกฎหมายเอกชนก็ตาม ซึ่งหากพิจารณาจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวประกอบกันแล้วคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของ แผ่นดิน จึงควรอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง

นอกจากนี้ หากพิจารณาหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 218 กำหนดว่า ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่ คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น และมาตรา 223 วรรคหนึ่ง กำหนด ว่า ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรตาม รัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน อันเนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมาย หรือ เนื่องมาจากการดำเนินกิจการทางปกครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเรื่องที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาล ปกครอง วรรคสอง กำหนดอำนาจศาลปกครองตามวรรคหนึ่งไม่รวมถึงการวินิจฉัยชี้ขาดขององค์กร ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจโดยตรงตามรัฐธรรมนูญขององค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้น และ

วรรคสามกำหนดว่า ให้มีศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองชั้นต้นและจะมีศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ด้วยก็ได้

จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีเขตอำนาจทั่วไป กล่าวคือ หากเรื่องใดไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่นเรื่องนั้นจะอยู่ในเขตอำนาจศาลยุติธรรม ฉะนั้นรัฐธรรมนูญได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้แล้วว่า หากมีปัญหาเขตอำนาจระหว่างศาลยุติธรรมกับศาลอื่น การพิจารณาว่าคดีดังกล่าวอยู่ในเขตอำนาจของศาลยุติธรรมหรืออยู่ในเขตอำนาจศาลอื่นจะต้องพิจารณาว่าเรื่องนั้นอยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่นหรือไม่ หากไม่ใช่จึงอยู่ในเขตอำนาจของศาลยุติธรรม ดังนั้น กรณีปัญหาเขตอำนาจศาลระหว่างศาลยุติธรรมกับศาลปกครองในคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินนั้น ก็จะต้องพิจารณาว่าอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองหรือไม่ หากไม่เป็นคดีปกครองที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

ดังนั้น ปัญหาเขตอำนาจในคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินจึงต้องนำหลักเกณฑ์ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาวินิจฉัย กล่าวคือ ต้องพิจารณาว่าคดีที่ยื่นฟ้องเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลปกครองหรือไม่ ซึ่งต้องพิจารณามาตรา 223 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประกอบพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 โดยประการแรก ต้องพิจารณาคูกรณีว่าเป็นคดีพิพาทที่มีคู่กรณีอย่างน้อยฝ่ายหนึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่เรียกว่า “หน่วยงานทางปกครอง” หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือไม่ประการที่สอง พิจารณาลักษณะของคดีพิพาท ว่าเป็นคดีพิพาทที่เกิดจากการใช้อำนาจทางปกครองหรือการดำเนินการทางปกครอง หรืออีกนัยหนึ่ง คือเป็นคดีพิพาทจากการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่ และประการที่สาม เป็นคดีประเภทใดประเภทหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 หรือไม่ ซึ่งเมื่อนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาพิจารณาคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินจะเห็นว่า คู่กรณีอย่างน้อยฝ่ายหนึ่งเป็นหน่วยงานทางปกครองหรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ สำหรับลักษณะคดีพิพาทนั้น จากการศึกษาการใช้อำนาจรัฐเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินในบทที่ 2 สามารถสรุปได้ว่าเป็นการใช้อำนาจในการจัดการหรือดูแลที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน ประกอบกับโดยสภาพของที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินการวินิจฉัยเกี่ยวกับการใช้หรือการจัดการหรือแนวเขตที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินย่อมเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะทั้งสิ้น ดังนั้น จึงเป็นเรื่องของการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองและเป็นเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายมหาชน และประการสุดท้าย เป็นคดีประเภทใดประเภทหนึ่ง

ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 สามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1. การใช้อำนาจของฝ่ายปกครองกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน

คดีประเภทนี้ได้แก่คดีที่ขอให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองเกี่ยวกับเอกสารสิทธิ รวมทั้งขอให้เพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของฝ่ายปกครองที่โจทก์หรือผู้ฟ้องคดีได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองก่อนการฟ้องคดีต่อศาล หรือขอให้เพิกถอนคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของฝ่ายปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล 19/2548 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐว่า กรมที่ดินมีคำสั่งให้เพิกถอน น.ส. 3 ก. ของผู้ฟ้องคดี โดยอ้างว่าอยู่ในเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรีและการออก น.ส. 3 ก. เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้ฟ้องคดีได้อุทธรณ์คำสั่งแต่ถูกยกอุทธรณ์ ขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งเพิกถอน น.ส. 3 ก. ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้มีสิทธิครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินพิพาท ให้เพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ที่ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองให้การว่าที่ดินพิพาทตาม น.ส. 3 ก. ได้ออกในเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวินิจฉัยว่า แม้เหตุแห่งการฟ้องคดีนี้สืบเนื่องมาจากผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองมีคำสั่งเพิกถอน น.ส. 3 ก. ของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง แต่การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว หรือให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้มีสิทธิครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทต่อไป หรือเพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ที่ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้นั้น ศาลต้องพิจารณาในปัญหาว่าที่ดินพิพาทเป็นของผู้ฟ้องคดีทั้งสองตามที่กล่าวอ้างหรืออยู่ในเขตป่าไม้ถาวรเป็นสำคัญ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างคู่กรณี อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 20/2548 คดีที่เอกชนผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่นออกคำสั่งให้รื้อถอนประตูเหล็กและป้ายโรงเรียนที่ก่อสร้างบนโฉนดที่ดินของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ตามคำเสนอของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 โดยอ้างว่าก่อสร้างคร่อมทางสาธารณประโยชน์ อันเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ยกอุทธรณ์ ขอให้เพิกถอนคำสั่งให้รื้อถอน เพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 และพิพากษาให้ที่ดินพิพาทไม่เป็นทางสาธารณประโยชน์ และให้รื้อถอนคอนกรีตเสริมเหล็กที่ก่อสร้างรูกเสาที่ดินพิพาท คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวินิจฉัยว่า แม้เหตุแห่งการฟ้องคดีสืบเนื่องมาจากคำสั่งให้รื้อถอนประตูรั้วเหล็กและป้ายโรงเรียนของฝ่ายปกครองก็ตาม แต่การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 รวมทั้งคำขออื่นๆ ของผู้ฟ้องคดีได้นั้น ศาลต้องพิจารณา

ในปัญหาว่าที่ดินพิพาทเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ฟ้องคดีตามที่กล่าวอ้างหรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเป็นสำคัญ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างคู่กรณี อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 24/2548 คดีที่ราษฎรผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องหน่วยงานทางปกครองว่าออกโฉนดที่ดินบนที่สาธารณประโยชน์ให้แก่เอกชนผู้มีชื่อโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทั้งที่ทางราชการขอออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงแต่ไม่ยอมออกให้ ขอให้เพิกถอนและออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงให้ถูกต้อง ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีอ้างว่าการออกโฉนดชอบด้วยกฎหมายมิได้ทับที่สาธารณประโยชน์ คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวินิจฉัยว่า แม้ผู้ฟ้องคดีจะมีได้กล่าวอ้างว่าตนเองเป็นผู้มีสิทธิในที่ดินพิพาท แต่การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งตามคำขอของผู้ฟ้องคดีได้นั้นศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าที่ดินพิพาทเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือเป็นของเอกชนผู้มีชื่อเป็นสำคัญ ทั้งผลของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลย่อมมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิในที่ดินของเอกชนผู้มีชื่อโดยตรง คดีนี้จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างคู่กรณี อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 19/2549 คดีที่เอกชนทั้งหกเป็นโจทก์ยื่นฟ้องหน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าโจทก์ทั้งหกได้ร่วมกันซื้อที่ดินมีโฉนดจำนวน 9 แปลง เมื่อปี พ.ศ. 2533 และจะขายที่ดินดังกล่าวในปี พ.ศ. 2538 แต่ถูกสำนักงานที่ดินจังหวัดนครราชสีมา สาขาสีคิ้ว จำเลยที่ 4 อาศัยห้ามจำหน่ายจ่ายโอน อ้างว่าอยู่ระหว่างการตรวจสอบที่ดินของโจทก์ทั้งหก จำนวน 7 แปลง เพื่อเพิกถอนตามมติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) ที่เห็นว่าออกทับที่ป่าสงวนแห่งชาติเขาชะบับประคู้ ส่วนที่ดินอีก 2 แปลงที่เหลือไม่ได้ถูกสงสัยว่าอยู่ในเขตป่าสงวนแต่ต้องโยงไว้เพื่อตรวจสอบก่อน และส่งเรื่องหารือกรมที่ดินอ้างว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่มีเคยมีแนวปฏิบัติทั้งที่คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินทั้ง 7 แปลง สรุปผลแล้วว่าไม่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเขาชะบับประคู้ และไม่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ ขอให้ศาลมีคำสั่งว่า โจทก์ทั้งหกเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทั้ง 9 แปลงดังกล่าว และให้เพิกถอนคำสั่งห้ามจำหน่ายจ่ายโอนที่ดินทั้ง 9 แปลงดังกล่าวด้วย แม้เหตุแห่งการฟ้องคดีนี้จะสืบเนื่องมาจากคำสั่งอาศัยห้ามจำหน่ายจ่ายโอนที่ดินแปลงพิพาทของฝ่ายปกครอง อันเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อทำการตรวจสอบก็ตาม แต่การที่โจทก์ทั้งหกอ้างว่าที่ดินพิพาทเป็นกรรมสิทธิ์ของตน และขอให้ศาลมีคำสั่งรับรองกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาท ทั้งฝ่ายจำเลยทั้งหกก็ได้ให้การต่อสู้คดีว่า ที่ดินพิพาทเป็นป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาชะบับประคู้และป่าเขามะกอก โฉนดที่ดินพิพาทออกโดยทับที่ป่าสงวนดังกล่าวและไม่ถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมายนั้น การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้โจทก์ทั้งหกเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาท

และให้เพิกถอนคำสั่งอายัดที่ดินพิพาทของฝ่ายปกครองตามคำขอได้นั้น ศาลจำเป็นต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าโจทก์ทั้งหกเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทหรือไม่เป็นสำคัญ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 24/2550 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นเจ้าของที่ดินมีโฉนดสองแปลง แต่ถูกออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เนื้อที่ 3-2-24 ไร่ ทับที่ดินดังกล่าว โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 อ้างว่า เป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ขอให้ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเพิกถอนหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ส่วนที่ซ้อนทับกับที่ดินทั้งสองแปลงของผู้ฟ้องคดี แม้เหตุแห่งการฟ้องคดีนี้จะสืบเนื่องมาจากคำสั่งของฝ่ายปกครองในการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงซึ่งผู้ฟ้องคดีอ้างว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเพิกถอนหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงฉบับดังกล่าวตามคำขอของผู้ฟ้องคดีได้นั้น ศาลจำเป็นต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่า ที่ดินพิพาทเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ฟ้องคดีหรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 โต้แย้งเป็นสำคัญ จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน อันอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

จากตัวอย่างคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลดังกล่าวจะเห็นว่า การกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับการออกหรือไม่ออกเอกสารสิทธิให้เอกชน เป็นการใช้อำนาจตามที่กฎหมายกำหนดเป็นการกล่าวอ้างว่าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจทางปกครองกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นคดีพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ดังนั้น คดีประเภทนี้จึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง หรือหากพิจารณาจากหลักเกณฑ์การแบ่งแยกเขตอำนาจศาลระหว่างศาลปกครองกับศาลยุติธรรมอันได้แก่ หลักเกณฑ์องค์การ ก็จะพบว่าบุคคลที่กระทำนิติกรรมเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานทางปกครองฝ่ายบริหาร จึงอยู่ในอำนาจศาลปกครอง หรือเกณฑ์ทางด้านเนื้อหา ก็จะพบว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามตัวอย่างเป็นนิติกรรมทางปกครองมีผลกระทบต่อทั้งเอกชนและสาธารณะ จึงควรเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง และหากใช้เกณฑ์ทางด้านรูปแบบ ก็จะพบว่ากฎหมายที่ใช้บังคับกับนิติกรรมพิพาทมีทั้งกฎหมายเอกชนและกฎหมายมหาชน จึงควรเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลปกครองเช่นกัน ดังนั้น โดยสรุปเมื่อพิจารณาประกอบวิธีพิจารณาคดีของศาลแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า คดีประเภทนี้ควรอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง

2. การละเลยการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน

คดีประเภทนี้ได้แก่คดีที่เอกชนเห็นว่าหน่วยงานทางปกครองละเว้นปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควรในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน คดีประเภทนี้ค่อนข้างชัดเจนว่าอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง เช่น คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 25/2547 กรณีผู้ฟ้องคดีขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดี (ผู้ว่าราชการจังหวัด) ออกคำสั่งให้เอกชนรื้อแนวรั้วและห้ามเปิดประตูทางออกสู่ทางสาธารณะประโยชน์และปรับพื้นที่ให้เป็นสภาพดังเดิม หรือคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 449/2548 เป็นกรณีที่เอกชนฟ้องว่าได้ขออนุญาตที่ดินในการเดินสำรวจออกโฉนดแต่มีการออกโฉนดให้โดยเนื้อที่และข้างเคียงไม่ถูกต้องผู้ฟ้องคดีจึงมีหนังสือขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 (อธิบดีกรมที่ดิน) แก้ไขโฉนดที่ดินที่ออกโดยคลาดเคลื่อน แต่ผู้ถูกฟ้องคดีไม่ดำเนินการ ขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ดำเนินการแก้ไขโฉนดที่ดินภายในเวลาที่ศาลกำหนด

3. คดีละเมิดเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน

คดีประเภทนี้เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจตามกฎหมายกระทำหรือละเว้นกระทำการทางปกครองก่อให้เกิดความเสียหายอันเป็นการละเมิดต่อเอกชน เช่น

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 30/2545 คดีที่เอกชนฟ้องว่าเทศบาลตำบลบ้านฉางและประธานกรรมการสุขาภิบาลบ้านฉาง กระทำละเมิดโดยการสร้างถนนรुक้าเข้าไปในที่ดิน และเทศบาลตำบลบ้านฉางให้การต่อสู้เรื่องกรรมสิทธิ์ ศาลจะต้องพิจารณาเสียก่อนว่าที่ดินพิพาทเป็นของเอกชนหรือเป็นที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน จึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน โดยจะต้องพิจารณาถึงสิทธิครอบครองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของกลุ่มความ คดีอยู่ในเขตอำนาจของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 11/2546 คดีที่เอกชนฟ้องกรมทางหลวงว่าก่อสร้างถนนและผิวการจราจรรुक้าเข้าไปในที่ดินของตน ขอให้คืนที่ดินหรือใช้ราคา เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินว่าเป็นที่ดินของเอกชนหรือเป็นที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน ศาลจะต้องพิจารณาถึงสิทธิครอบครอง การใช้ประโยชน์ในที่ดินของกลุ่มกรณี และพยานหลักฐานการได้มาซึ่งที่ดินพิพาทของผู้ฟ้องคดีเป็นสำคัญ ซึ่งจะต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายที่ดินและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งไม่มีประเด็นโต้แย้งเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด คดีจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 31/2546 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องเทศบาลตำบลบางสาห์กับสำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี สาขาสัตหีบ ขอให้เพิกถอนคำสั่งรื้อถอนบ้านและระงับการก่อสร้างถนน รวมทั้งขอให้ปึกหลักฐานคดีถูกต้องตรงตามความเป็นจริงนั้น แม้จะเป็น

การโต้แย้งเกี่ยวกับการใช้อำนาจตามกฎหมายกระทำละเมิดต่อเอกชน แต่ก็มีประเด็นที่ศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าสิทธิในที่ดินนี้เป็นของผู้ฟ้องคดีหรือเป็นที่ดินสาธารณะประโยชน์ ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงสิทธิครอบครองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของคู่ความเป็นสำคัญ อันจะต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายที่ดินและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉะนั้น คดีนี้จึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 24/2547 คดีที่เอกชนยื่นฟ้องเทศบาล ตำบลชะอำว่าทำละเมิดโดยการรื้อรั้วรอบที่ดินของโจทก์และขออนุญาตที่ดินดังกล่าว ส่วนจำเลยให้การว่าที่ดินพิพาทเป็นที่สาธารณะประโยชน์และมีอำนาจที่จะรื้อถอนรั้วได้ ศาลจำต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์ตามที่กล่าวอ้างหรือไม่ เป็นกรณีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สิน อันอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 6/2550 คดีที่เอกชนยื่นฟ้ององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำโจ้วว่า ก่อสร้างคาคดล้าเหมือนสูงเกินกว่าระดับถนนและที่ดินของโจทก์มากและขวางกั้นปิดทางเข้าออกที่ดินของโจทก์และเจ้าของที่ดินบริเวณใกล้เคียง ทำให้ลำบากในการสัญจรขนส่งและเดินทางเข้าออก และเป็นการรุกรล้ำเข้ามาในที่ดินของโจทก์ ขอให้ชดเชยค่าเสียหายแก้ไขปรับปรุงสร้างสะพานข้ามคาคดล้าเหมือน เปิดทางเข้าออกที่ดินโจทก์ และรื้อถอนคาคดล้าเหมือนในส่วนที่รุกรล้ำที่ดินของโจทก์ ส่วนจำเลยทั้งสองให้การว่า โจทก์ยินยอมให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินจำเลยทั้งสองไม่ได้บุกรุกเข้าไปในที่ดินของโจทก์เนื่องจากที่ดินที่คาคดล้าเหมือนผ่านเป็นที่สาธารณะ การที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งตามคำขอของโจทก์ได้นั้นต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่าที่ดินพิพาทเป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์หรือเป็นลำเหมืองสาธารณะแล้วจึงพิจารณาประเด็นอื่นต่อไปได้ จึงเป็นกรณีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม

จากตัวอย่างคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลดังกล่าวจะเห็นว่าเป็นข้อพิพาทเกิดจากการใช้อำนาจกระทำการทางปกครอง จึงเป็นกรณีพิพาทที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 อีกทั้ง หากพิจารณาพระราชบัญญัติความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ประกอบด้วยซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดให้ กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดจากการปฏิบัติหน้าที่ ผู้เสียหายจะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้แต่ต้องฟ้องหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นสังกัด และอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ประเด็นข้อพิพาทจากการกระทำละเมิดจึงควรอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง

นอกจากนี้ หากพิจารณาวิธีพิจารณาของศาลยุติธรรมและศาลปกครองแล้วเห็นว่า ระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 5

วรรคหนึ่ง กำหนดว่า วิธีพิจารณาคดีปกครองเป็นวิธีพิจารณาโดยใช้ระบบไต่สวนตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองและระเบียบนี้ ดังนั้น ศาลปกครองจึงมีวิธีพิจารณาคดีแบบไต่สวนไม่ใช่ระบบกล่าวหา โดยในระบบกล่าวหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ผู้พิพากษาทำหน้าที่เป็นเพียงคนกลางคอยกำกับการดำเนินคดี และการนำสืบพยานของคู่ความ การแพ้ชนะคดีนอกจากขึ้นอยู่กับรูปคดีและพยานหลักฐานแล้วยังขึ้นอยู่กับกำลังทรัพย์ของคู่ความและความรู้ความสามารถของทนายความของคู่ความแต่ละฝ่ายเป็นสำคัญทำให้ประชาชนที่ยากไร้ไม่มีทุนทรัพย์ในการจ้างทนายความที่ดี หรือผู้ฟ้องคดีที่ไม่มีเอกสารพยานหลักฐานหรือไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบบราชการ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ และวิธีพิจารณาคดีของศาลย่อมอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบเป็นอย่างมาก ในขณะที่ในระบบไต่สวนนั้น ตุลาการศาลปกครองจะมีบทบาทสำคัญในการดำเนินคดีตั้งแต่เริ่มคดี กำหนดประเด็น ส่งคำคู่ความ เอกสาร แสวงหาพยานหลักฐานที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์แก่คดีแม้คู่กรณีจะไม่ได้อ้างอิงก็ตาม นอกจากนี้ วิธีพิจารณาคดีแบบไต่สวนยังเป็นวิธีพิจารณาคดีที่คำนึงถึงการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ และสิทธิเสรีภาพของประชาชนไปพร้อมกัน ในคดีแพ่งทั่วไปคู่ความในคดีย่อมอยู่ในฐานะเท่าเทียมกัน ดังนั้น เป็นหน้าที่ของคู่ความแต่ละฝ่ายที่จะคอยปกป้องรักษาประโยชน์ของตนเอง และคู่ความย่อมมีสิทธิที่จะตกลงกันหรือระงับคดีได้ทุกเมื่อ เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของคู่ความแต่ละฝ่ายโดยเฉพาะ แต่ในคดีปกครองนั้น นอกจากเป็นคดีพิพาทที่มีผลกระทบต่อคู่กรณีแล้วยังอาจมีผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะด้วย ดังนั้น นอกจากศาลปกครองจะมีหน้าที่ในการคุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพของประชาชนรวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทุจริตแล้ว ศาลปกครองยังมีหน้าที่ในการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและวางหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติราชการและจัดทำกิจการของรัฐด้วย เช่น ในคดีปกครองเมื่อศาลปกครองเห็นสมควร ศาลปกครองมีอำนาจในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการใดๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่คู่กรณีที่เกี่ยวข้อง เป็นการชั่วคราวก่อนการพิพากษาคดีได้ แม้ว่าคู่กรณีจะไม่ได้ร้องขอก็ตามในขณะที่ในคดีแพ่งนั้น ศาลยุติธรรมย่อมไม่มีอำนาจดังกล่าว หากคู่ความไม่ร้องขอ หรือในกรณีที่คู่กรณีถอนฟ้องถ้าเป็นคดีที่เกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ หรือคดีที่การพิจารณาต่อไปจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม หรือการถอนคำฟ้องเกิดจากการสมยอมกันโดยไม่เหมาะสม ศาลปกครองจะมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ถอนคำฟ้องได้ หรือในกรณีที่เป็นการฟ้องคดีปกครองที่เกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะกฎหมายให้สิทธิยื่นฟ้องคดีเมื่อใดก็ได้ หรือแม้จะยื่นฟ้องคดีนั้นเมื่อพ้นกำหนดเวลาการฟ้องคดีแล้วหากศาลปกครองเห็นว่าคดีที่ยื่นฟ้องนั้นหากศาลรับไว้จะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ศาลปกครองก็มีอำนาจที่จะรับคดีนั้นไว้พิจารณาก็ได้ ดังนั้น เมื่อที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะอยู่ด้วยแล้ววิธีพิจารณาคดีของศาลปกครอง

จึงน่าจะเหมาะสมกับการวินิจฉัยคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินมากกว่าศาลยุติธรรม

อีกทั้ง จากการศึกษาคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินของฝรั่งเศส จะเห็นว่า ในประเทศฝรั่งเศส คดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินของฝรั่งเศส นั้นอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง สำหรับคดีที่มีประเด็นต้องวินิจฉัยก่อนว่าที่ดินพิพาทเป็นที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินหรือเป็นที่ดินของเอกชนนั้น ก็อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง เว้นแต่ประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนมาก ศาลปกครองก็จะส่งประเด็นไปให้ศาลยุติธรรมวินิจฉัยเฉพาะประเด็น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหลักกฎหมายมหาชนหลายๆ เรื่องของไทยมีต้นแบบมาจากฝรั่งเศส เรื่องเขตอำนาจศาลเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินก็น่าจะนำมาเป็นแนวปฏิบัติได้เช่นกัน และสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การแบ่งแยกเขตอำนาจศาลตลอดจนหลักเกณฑ์ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้ ดังนั้น คดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินจึงควรเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง

